

Yhteistyön maakunta • Samarbetets landskap • Cooperative region

LAUSUNNOT JA VASTINEET

Keski-Pohjanmaan maakuntastrategia 2040 ja maakuntaohjelma 2022–2025

Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman ympäristöselostus

Maakuntahallitus 15.11.2021

Keski-Pohjanmaan maakuntastrategia 2040 ja maakuntaohjelma 2022–2025 sekä maakuntaohjelman ympäristöselostus

Keski-Pohjanmaan maakuntastrategia 2040 ja maakuntaohjelma 2022–2025 sekä maakuntaohjelman ympäristöselostuksen luonnos oli julkisesti nähtävillä ja lausunnoilla 29.9.-28.10.2021 välisen ajan. Nähtävillä pito toteutti viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettua lakia (200/2005).

Maakuntastrategia- ja maakuntaohjelmatyön lähtökohtana on ollut päivittää strateginen suunnitelmaosa vuoteen 2040 ja koota uusi maakuntaohjelma vuosille 2022–2025. Tavoitteena on muodostaa kuva Keski-Pohjanmaan menestyksen edellytyksistä, tulevaisuuden tavoitetilasta sekä sen saavuttamiseksi tarvittavista keinoista tavalla, johon kaikki maakunnan keskeiset toimijat ja yhteistyökumppanit voivat sitoutua.

Aluekehittämislainsäädännön (toimeenpanolaki 756/2021) mukaan maakunnan suunnittelusta vastaa maakunnan liitto yhteistyössä kuntien, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja muun valtion aluehallinnon sekä muiden aluekehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa. Maakunnan kehittämisen asiakirjat, maakuntastrategia ja maakuntaohjelma, pohjautuvat lakiin alueiden kehittämisestä sekä maankäyttö- ja rakennuslakiin. Valmistelua ohjaa laki ja asetus viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005) eli ns. SOVA-laki ja asetus. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö ohjeistaa maakunnan liittoja maakuntaohjelmien laadinnassa.

Keski-Pohjanmaan maakuntastrategia 2040 ja maakuntaohjelma 2022–2025 perustuvat maakuntajakolain mukaiseen maakuntajakoon. Maakuntastrategiassa ja maakuntaohjelmassa on kuitenkin otettu huomioon soveltuvin osin edunvalvontatyön kautta mukana olevat kunnat Keski-Pohjanmaan liiton perussopimuksen (1.1.2019) mukaisesti.

Maakuntastrategian ja -ohjelman liitteenä esitetään maakunnan älykkään erikoistumisen keskeiset strategiset painopisteet, jotka edistävät maakunnan osaamista, erikoistumista ja kilpailukykyä ja ovat edellytys Euroopan unionin alue- ja tutkimusrahoitusvälineiden käytölle. Älykkään erikoistumisen tavoitteet on yhteensovitettu maakuntaohjelman tavoitteiden kanssa osana valmisteluprosessia.

Maakuntastrategian vision 2040 mukaisesti Keski-Pohjanmaan maakunnan tavoitteena on olla hyvinvoiva kestävä kasvun maakunta. Tavoitteen saavuttamisen mahdollistavat maakuntaohjelman 2022–2025 kolme kehittämisteemaa; osaaminen, kilpailukyky ja saavutettavuus; sekä niihin sisältyvät kehittämistoimenpiteet. Kehittämisteemoja läpileikkaavat tavoitteet vahvistavat vision ja kehittämistoimenpiteiden toteuttamista jokaisessa kolmessa kehittämisteemassa. Läpileikkaavat tavoitteet ovat: vahva maaseutu, ilmasto ja ympäristö, hyvinvointi ja yhteisöllisyys, veto- ja pitovoima sekä kansainvälisyys.

Keski-Pohjanmaan maakuntastrategian 2040 ja maakuntaohjelman 2022–2025 valmistelutyötä on toteutettu osallisuuden ja yhteistyön periaatteiden mukaisesti laajassa yhteistyössä ja kumppanuudessa maakunnan toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Työtapoina on käytetty työpajoja ja seminaareja, teemakohtaisia työryhmätapaamisia, neuvotteluita ja keskusteluita. Lakiin perustuvan lausuntokierroksen lisäksi luonnosvaiheen asiakirjoja on ollut mahdollisuus kommentoida valmistelun eri vaiheissa.

Maakuntaohjelman ympäristövaikutusten arviointi on toteutettu osana valmisteluprosessia yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristöviranomaisten kanssa. Ympäristövaikutusten arviointia koordinoiva SOVA-ryhmä seurasi arvioinnin etenemistä ja

kokoontui kolme kertaa valmisteluprosessin aikana arvioimaan maakuntaohjelman ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutusten arvioinnin on toteuttanut Ramboll Finland Oy Keski-Pohjanmaan liiton toimeksiannosta.

Lausunnot ja vastineet

Lausuntoja saapui määräajassa yhteensä 24 kappaletta. Myöhässä saapui 2 lausuntoa. Myöhässä saapuneita lausuntoja ei ole käsitelty yhteenvedossa.

Lausunnon antoivat seuraavat tahot:

Aktion Österbotten r.f.
 Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
 Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus (ympäristöviranomaisen SOVA-lausunto)
 Etelä-Pohjanmaan liitto
 Halsuan kunta
 K.H. Renlundin museo
 Kannuksen kaupunki
 Kaustisen seutukunta
 Keski-Pohjanmaan kamariorkesteri
 Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä KPEDU
 Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvvelukuntayhtymä Soite
 Keski-Pohjanmaan yrittäjät
 Kokkolan kaupunki
 Kruunupyyn kunta
 Luonnonvarakeskus LUKE
 Metsähallitus
 Metsäkeskus
 MTK Keski-Pohjanmaa
 MTK Metsälinja sekä Mhy Keskipohja
 Perhon kunta
 Pohjanmaan liitto
 Pohjois-Pohjanmaan liitto
 Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK
 Vetelin kunta

LAUSUNTOJEN KESKEINEN SISÄLTÖ	VASTINE
<p>Aktion Österbotten r.f.</p> <p>Strategin är ambitiös, men ger samtidigt en bild av att det finns både en vilja och en samfundsstruktur, som genomförandet av strategin skall vila på.</p> <p>Aktion Österbotten saknar dock under kapitlet 3.4.2. Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu en strategi för den lokala utvecklingen. Genom en aktiv lokal utvecklingsverksamhet, som inkluderar</p>	<p>Kalastusta ja sinistä taloutta ei mainita erikseen Keski-Pohjanmaan maakuntastrategiassa ja maakuntaohjelmassa eikä se ole noussut valmistelussa esille maakunnan keskeisenä prioriteettina. Maakuntastrategia ja -ohjelma mahdollistaa kuitenkin myös uusien nousevien alojen innovaatioiden ja liiketoiminnan kehittämisen eikä elinkeinotoimintaan kohdistuvia toimenpiteitä rajata toimialoittain, mikä mahdollistaa monipuolisen ja joustavan</p>

<p>föreningar, arbetsgrupper och olika lokala nätverk, kan man verka för målen att skapa hälsa, välfärd och delaktighet på ett konkret och människonära sätt.</p> <p>I kapitlet 3.4.5. Luonnonvarojen käyttö ja viherrakenne saknar Aktion Österbotten en mycket väsentligutvecklingspotential, nämligen fisket och den blå ekonomin.</p> <p>Mellersta Österbotten har rikligt med finansieringsmöjligheter för att genom det ambitiösa landskapsprogrammet kunna delförverkliga målen i landskapsstrategin. I programmet återges även tydligt de möjligheter och resurser, som landskapet skall bygga sin framtid på.</p> <p>Även här saknar dock Aktion Österbotten en beskrivning av hur Leader-verksamheten kommer att genomföras under programperioden och den åtgärdsarsenal, som Leader-verksamheten bidrar med.</p> <p>Bland de konkreta åtgärderna saknar Aktion Österbotten i förslaget till landskapsprogram även den blå ekonomin. Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF) ger ypperliga möjligheter att förverkliga den blå ekonomin.</p>	<p>kehittämisen. Maakuntastrategian ja -ohjelman tavoitteet ja painopisteet eivät sulje pois kalastukseen ja siniseen talouteen liittyviä seikkoja.</p> <p>Paikallis- ja asukaslähtöinen kehittäminen eli siten myös Leader-toiminta on sisällytetty maakuntaohjelmassa kilpailukyvyyn kehittämisteemaan sekä saavutettavuuden kehittämisteemaan.</p> <p>Lisätään kappaleeseen 5.2. <i>Rahoitussuunnitelma</i> maininta Euroopan unionin meri- ja kalatalousrahastosta (EMKR) yhtenä maakunnan rahoitusmahdollisuutena.</p> <p>Maakuntastrategian osalta lisätään kappaleeseen 3.4.2. <i>Ehetyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu</i> maininta paikallis- ja asukaslähtöisestä kehittämisestä.</p> <p>Muilta osin merkitään lausunto tiedoksi ja todetaan, että se ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>
<p>Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus</p> <p>Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta lausua strategia- ja ohjelmakokonaisuudesta ja toteaa, että jo valmisteluvaihe on ollut vuoropuheleva ja moniääninen. Strategia- ja ohjelmakokonaisuuden taustalla oleva tulevaisuus- ja skenaariotyö vaikuttaa kattavalta, mikä antaa perustellut eväät maakunnan toimintaympäristön, tahtotilan ja kehittämisen painopistevalintojen sanoittamiseen ja viestimiseen. Huomionarvoista on myös se, että kokonaisuudessa on tunnistettu aluetypologiaan liittyvät ulottuvuudet; urbaanien alueiden ja maaseudun kehittämiskysymysten käsittely on tasapainossa.</p> <p>Visio ja tavoitetila on kehystetty mainiosti. Esiin nostetut edellytykset, arvot ja periaatteet antavat lisäarvoa sekä toiminnan strategiselle suuntaamiselle että kumppanuusyhteistyön rajapintojen ja roolien määrittelylle. Osio antaa hyvän käsityksen valitusta suunnasta ja sen</p>	<p>Maakuntastrategian aluerakennemuutoksissa käsitellään kevyen liikenteen mahdollisuuksien kehittämistä ja siten kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä. Kevyen liikenteen väylien ja mahdollisuuksien parantaminen huomioidaan myös maakuntaohjelman saavutettavuuden kehittämisteemassa. Elinympäristön laatu pitää sisällään myös rakentamisen laadun. Palveluverkon hajautumiseen liittyvät kysymykset huomioidaan aluerakenteessa yhdyskuntarakenteen tiivistämistavoitteen kautta.</p> <p>Maakuntastrategian ja -ohjelman valmistelussa on käytetty tausta-aineistona saatavilla olevia, niin valtakunnallisia kuin alueellisiakin strategioita ja linjauksia, ja ne on huomioitu sisällöllisten painopisteiden valmistelussa. Maakuntaohjelmaa toteutetaan osaltaan toimialakohtaisten erillisstrategioiden kautta ja alueellisiin ja kansallisiin ohjelmiin ja linjauksiin tukeutuen. Maakuntastrategian ja -ohjelman luonnon monimuotoisuuteen, luonto- ja kulttuuriympäristöön ja liikenteeseen liittyvät tavoitteet ja painopisteet eivät sulje pois</p>

saavuttamista tukevista reunaehdoista.

Maakuntaohjelman tematiikka ja tavoiteasetanta on hyvin linjassa toimintaympäristön ja laaditun strategian kanssa, josta kehittämistä ohjaava punainen lanka on helposti tunnistettavissa. Lämpileikkaavat tavoitteet tuovat tarvittavan lisän, jotka ankkuroivat kehittämistä erilaisten ohjelmien ja rahoituslähteiden hyödyntämistä ajatellen. Positiivista on myös se, että erillisstrategiat ja ohjelmat on pyritty tuomaan osaksi kokonaisuutta. Vihreää siirtymää koskevia ulottuvuuksia on tarkasteltu eri osioissa monipuolisesti, mikä tukee hankevalmistelua ja helpottaa vaikeasti hahmotettavan kokonaisuuden omaksumista arjen kehittämistoimintaan.

Aluerakenteen tarkastelun osalta voidaan todeta, että kehityskuvaa on tarkasteltu monipuolisesti ja esitetyt alatavoitteet vaikuttavat perustelluilta ja kokonaiskuvaa tukevilta.

Kuntataajamien kehittämisen yhteydessä olisi hyvä nostaa esiin kävelyn ja pyöräilyn edellytysten tukeminen ja KÄPY-suunnitelmien laatiminen. Elinympäristön laatua koskevien ulottuvuuksien osalta tarkasteluun ja tavoitteisiin olisi hyvä nostaa myös rakentamisen laatukysymykset. Myös palveluverkon sisäistä hajutumista tulisi pyrkiä estämään, jotta aluerakenteen kehittymistä koskevat tavoitteet kyetään saavuttamaan.

Merienhoito ja hyvän tilan saavuttaminen korostuu alueella. Strategiassa olisikin tarpeen käsitellä merienhoitosuunnitelmaa, josta nyt ei ollut mainintaa. Vesienhoitosuunnitelma vuosille 2022–27 hyväksytään Valtioneuvostossa kuluvan vuoden aikana. Suunnitelman ”työkätenä” on toimenpideohjelma, joka puuttuu strategian lähdeluettelosta. Asiakirjan mainitseminen olisi tärkeää, koska se sisältää kaiken oleellisen Keski-Pohjanmaan vesistä ja pohjavesistä.

Luonnontilaisten pienvesien, rehevien soiden ja vanhojen metsien vähäisyys ilmentävät jo hälyttävällä tasolla keskipohjalaista luontoympäristöä. Strategian mukaan luonnon- ja kulttuuriympäristön suojelulla varmistetaan, että ko. alueet säilyvät muista maankäytön kasvavista paineista huolimatta.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioiminen antaa maakunnalle hyvän pohjan

merienhoitoon ja rannikkoalueiden kehittämiseen liittyviä seikkoja.

Tarkennetaan kappaletta 4.4.1. *Saavutettavuuden kehittämistavoitteet ja toimenpiteet vuosina 2022–2025* liikenneköyhyyden tarkemmalla määritelmällä.

Muilta osin merkitään lausunto tiedoksi ja todetaan, että se ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.

<p>ja suuntaviivat maakunnan suunnitteluun. Maakuntastrategia ja maakuntaohjelma nojaavat liikennejärjestelmää koskevissa kirjauksissa vahvasti Keski-Pohjanmaan valmisteilla olevaan liikennejärjestelmäsuunnitelmaan, jossa puolestaan huomioidaan valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteet. ELY-keskus pitää nojautumista alueelliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan hyvänä lähtökohtana maakuntastrategialle ja -ohjelmalle. Maakuntastrategiassa esitetty yhdyskuntarakenteen tiivistämistavoite on kannatettava palvelujen tuottamisen ja saavutettavuuden kannalta.</p> <p>Maakuntaohjelmassa mainitaan toimenpiteitä liikenneköyhyyden ehkäisyyn. ELY-keskus pitää liikenneköyhyyden huomioimista ohjelmassa erinomaisena asiana. Koska liikenneköyhyys on terminä melko uusi eikä sen käyttö ole vielä täysin vakiintunut, on termin määritelmä hyvä avata.</p>	
<p>Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus (SOVA-lausunto)</p> <p>Lausunto koskee ympäristöselostuksen sisältöä suhteessa viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettuun Valtioneuvoston asetukseen (SOVA-asetus).</p> <p>Ympäristöselostuksesta on pyydetty lausunnot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja tarvittavilta osin muilta vaikutusalueella toimivilta viranomaisilta. Ohjelmasta vastaavan viranomaisen on myös varattava yleisölle mahdollisuus tutustua ohjelman ja ympäristöselostuksen luonnoksiin sekä esittää niistä mielipiteensä. Luonnos ympäristöselostuksesta on ollut nähtävillä osana Keski-Pohjanmaan maakuntastrategian 2040 ja maakuntaohjelman 2022–2025 luonnoksen julkista kuulemistä ja lausuntomenettelyä. Ympäristöselostuksen aloitusvaiheen kuuleminen on järjestetty viranomaisneuvotteluna.</p> <p>Maakuntaohjelman päätavoitteet, keskeiset kehittämisteemat ja toimenpiteet on esitetty ympäristöselostuksessa selkeästi tiivistäen. Selostuksessa on esitetty myös keskeiset kansalliset ja alueelliset ympäristötavoitteet sekä maakuntaohjelmaan liittyvät muut ohjelmat. Useat arviointiselostuksessa esitetyt kansalliset ja alueelliset strategiat ja</p>	<p>Ympäristöselostuksen ja maakuntaohjelman laadintavaiheessa useat kansalliset ja alueelliset strategiat ja suunnitelmat olivat valmisteluvaiheessa, mikä on vaikuttanut eurooppalaisten, kansallisten ja alueellisten ympäristötavoitteiden kuvaamiseen ja huomiointiin ympäristöselostuksessa ja maakuntaohjelmassa. Myöskään ympäristön nykytilaa kuvaavia ajantasaisia tilastotietoja ei ollut kaikilta osin saatavilla, esim. vesistöjen osalta. Ympäristöselostuksen laatimisessa on hyödynnetty laajasti ja monipuolisesti saatavilla olevaa tietoa.</p> <p>Ympäristöselostuksessa on arvioitu maakuntaohjelman vaikutuksia SOVA-lain mukaisesti, mutta mukaan on otettu maakuntaohjelman luonnosta ja tarkoitusta tukeva talouden ja elinkeinojen toimenpiteiden vaikutusten laajempi arviointi. Arvioinnissa on myös hyödynnetty valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisen ympäristöarvioinnissa hyödynnettyä jaottelua. Arvioinnin laajuutta sekä sen rakennetta ja tulosten esitystapaa voidaan tarkastella uudelleen seuraavan ympäristöselostuksen laadinnan yhteydessä.</p> <p>Maakuntaohjelman toteutumista seurataan laadullisesti mm. maakuntaohjelman teemaryhmissä sekä määrällisin indikaattorein.</p>

suunnitelmat ovat valmisteluvaiheessa, mikä heikentää eri ympäristötavoitteiden saavutettavuuden arviointia, mutta siltä osin kuin on käytettävissä tietoa, selostuksessa olisi hyvä kuvata kuinka esitetyt kansalliset ja alueelliset ympäristötavoitteet on huomioitu maakuntaohjelmassa. Näiden lisäksi selostuksessa tulisi kuvata kansainvälisesti, mm. EU:ssa vahvistetut merkitykselliset ympäristönsuojelutavoitteet sekä tapa, jolla mainitut tavoitteet ja ympäristönäkökohdat on huomioitu ohjelman valmistelussa.

Ympäristöselostuksessa on esitetty kattavasti Keski-Pohjanmaan ympäristön nykytilaa. Tiedot perustuvat osittain melko vanhaan tietoon, mm. vesistöjen ravinne päästöt perustuvat noin kymmenen vuoden takaisin tuloksiin. Tämä onkin todettu arviointiselostuksessa yhdeksi arvioinnin epävarmuustekijäksi. Maakunnan kehitystä, jos maakuntaohjelmaa ei toteutettaisi, selostuksessa on kuvattu yleispiirteisesti, mikä on perusteltua huomioiden ohjelman luonne. Jatkossa, seuraavaa maakuntaohjelmaa ja ympäristöselostusta suunniteltaessa tulisi selvittää, kuinka ympäristön nykytilasta ja sen muutoksista saataisiin mahdollisimman ajantasaista tietoa.

Maakuntaohjelmassa esitettyjen kehittämisteemojen arvioidaan olevan sopusoinnussa mm. ilmastonmuutoksen hillintätavoitteiden kanssa ja useissa toimenpiteissä tähdätään kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen. Teollisuuden, sataman sekä akku- ja kaivosklusterin kehittämällä ja maa- ja metsätalouden vahvistamisella todetaan olevan myönteisten vaikutusten lisäksi myös haitallisia ympäristövaikutuksia, joita on kuvattu arvioinnissa. Kokkola-Pietarsaari lentoaseman toiminnan turvaamisen on todettu esitetyn taulukon perusteella aiheuttavan kielteisiä vaikutuksia ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen. Toimenpiteen ilmastovaikutusta olisi hyvä avata myös sanallisessa arvioinnissa.

Vaikutusten arvioinnissa on keskitytty maakuntaohjelman kehittämisteemoihin, jotka aiheuttavat joko merkittäviä myönteisiä tai kielteisiä vaikutuksia. Huomioiden ohjelman laajuus ja SOVA-asetuksen edellytykset arviointimenetelmää voidaan pitää perusteltuna. Maakuntaohjelman kehittämisteemojen vaikutukset ovat moninaiset ja ne koostuvat sekä välittömistä että välillisistä vaikutuksista,

Maakuntaohjelman mittaristoa ja seurantaä kehitetään osana maakuntaohjelman toimeenpanoa ja se sisältyy maakuntaohjelman teemaryhmien työhön. Mittariston osalta maakuntaohjelmaan on valittu jatkuvasti seurattava perusmittaristo kehittämisteemoittain, ja näiden lisäksi vuosittaisessa aluekehityksen tilanne- ja kehityskuvan laadinnassa ja seurannassa hyödynnetään monipuolisesti ja laajasti saatavilla olevaa tilastotietoa.

Ympäristöselostuksen yhteenvetotaulukko on asiakirjan luettavuuden ja selkeyden vuoksi esitetty erillisenä liitteenä. Yhteenvetotaulukko on myös esitetty maakuntaohjelman yhteydessä.

Täydennetään ympäristöselostuksen kappaleita 5.3. ja 5.4. sanallisella arvioinnilla Kokkola-Pietarsaaren lentoaseman toiminnan turvaamisen ilmastovaikutuksista.

Muilta osin merkitään lausunto tiedoksi ja todetaan, että se ei aiheuta muutoksia ympäristöselostukseen.

joten ympäristövaikutusten merkittävyyden arviointi on todettu haasteelliseksi. Arvioinnin johtopäätökset eri toimenpiteiden merkittävyydestä on kuitenkin esitetty selkeästi taulukkotarkastelun avulla ja arviointi sisältää myös sanalliset kuvaukset, jotka syventävät ja selkeyttävät taulukossa esitettyjä johtopäätöksiä. Ympäristöselostuksessa maakuntaohjelman vaikutuksia on arvioitu jossain määrin laajemmin kuin SOVA-laki edellyttää, kuten vaikutukset talouteen ja elinkeinoihin. Selostuksessa on kerrottu SOVA-asetuksen edellyttämät arvioinnit ja mitä muita arviointeja selostus sisältää. ELY-keskus katsoo, että jatkossa arvioinnin painopisteen olisi hyvä perustua erityisesti SOVA-asetuksessa esitettyihin vaikutuskohteisiin. SOVA-asetuksen mukaan ympäristöselostuksessa tulee tarkastella yksittäisistä toimenpiteistä aiheutuvien suorien ja välillisten vaikutusten lisäksi mm. toimenpiteistä aiheutuvia yhteisvaikutuksia. Selostuksen mukaan maakuntaohjelman eri kehittämisteemojen ja niihin sisältyvien toimenpiteiden välillä on runsaasti erilaisia vuorovaikutussuhteita ja erityisesti välilliset ympäristövaikutukset tai niiden volyyymi voivat olla vaikeasti ennustettavissa tai arvioitavissa. Kehittämisteemoista kertyviä yhteisvaikutuksia onkin tarkasteltu yleisellä tasolla, mitä voidaan pitää perusteltuna.

Maakuntaohjelman kehittämisteemoista ei aiheudu merkittävyydeltään erittäin kielteisiä ympäristövaikutuksia. Ohjelman vaikutukset ovat pääosin välillisiä, joten ympäristöselostuksessa ei ole kuvattu konkreettisia haitallisten vaikutusten vähentämistoimenpiteitä vaan haitallisia vaikutuksia ehkäistään pääasiallisesti hankekohtaisten vaikutusarviointien avulla. Maakuntaohjelman toteutumista seurataan laadullisesti mm. maakuntaohjelman teemaryhmissä sekä määrällisin indikaattorein. Yhtenä seurantaindikaattorina on kasvihuonekaasupäästöjen kehitys, mutta muilta osin indikaattorit eivät kuvaa suoraan ympäristön tilan muutoksia. Ympäristöselostuksen mukaan seurannan haasteena onkin se, että maakuntaohjelman toimenpiteiden vaikutukset ympäristöön ovat pääsääntöisesti toissijaisia. Seurantamenetelmien tulee olla pitkäkestoisia, joten ELY-keskus katsoo, että tulevalle ohjelmakaudella olisi tarpeen selvittää mahdollisia seurantamenetelmiä, joilla voidaan

<p>arvioida laajemmin maakuntaohjelman vaikutuksia ympäristön tilaan ja sen kehitykseen.</p> <p>Maakuntaohjelman välittömiä ja välillisiä ympäristövaikutuksia on arvioitu SOVA-lain mukaisesti. Arvioinnin tulokset on raportoitu Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisen ympäristöarvioinnissa (Saarela ym. 2017) käytetyn jaottelun mukaisesti. Jatkossa arvioinnin rakennetta ja tulosten esitystapaa suunniteltaessa olisikin hyvä tarkastella arviointimenetelmien yhdenmukaisuutta suhteessa SOVA-asetuksen 4 §:ssä esitettyihin asioihin.</p> <p>Ympäristöselostuksessa on esitetty selkeästi johtopäätökset maakuntaohjelman kehittämisteemojen merkittävimmistä ympäristövaikutuksista. Selostuksen liitteen 1 yhteenveto taulukko olisi voinut olla osa yhteenvetoa.</p>	
<p>Etelä-Pohjanmaan liitto</p> <p>Maakuntastrategia ja -ohjelma pohjautuvat huolelliseen valmisteluun. Visio ja kehittämisteemat rakentuvat seikkaperäisen tilannekuvan varaan. Visio on ytimekäs ja tavoitteellinen, mutta hieman persoonaton. Asiakirjasta käy ilmi Keski-Pohjanmaalle leimaa antavat vahvuudet ja erityisteemat ja niiden kehittäminen. Arvokasta on vahva maaseutunäkökulma ja oman kulttuuriperinnön näkyvyys strategiassa.</p> <p>Kehittämisteemoja käsitellään laajasti ja monipuolisesti. Läpileikkaavien tavoitteiden käyttäminen on kiinnostava, mutta samalla vaativa lähestymistapa, jossa on kuitenkin onnistuttu ja läpileikkaavuus aidosti huomioidaan läpi ohjelman.</p> <p>Keski-Pohjanmaan vahvuudet ja kehittämispotentiaali käyvät asiakirjasta hyvin ilmi. Maakunnat ovat tunnistaneet monia keskenään yhteneviä haasteita ja mahdollisuuksia, joissa on löydettävissä tilaisuuksia yhteistyölle.</p>	<p>Merkitään tiedoksi. Lausunto ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>
<p>Halsuan kunta</p> <p>Lausuntonaan Halsuan kunta toteaa, ettei sillä ole huomautettavaa maakuntastrategia 2040 ja maakuntaohjelma 2022–2025 luonnokseen.</p>	<p>Merkitään tiedoksi. Lausunto ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>

K. H. Renlundin museo

Kokonaisuutena asiakirjasta syntyy kuva siitä, että kyse ei olisi kulttuuri- ja kulttuuriperintömaakunnasta. Ko. sisällöt esiintyvät asiakirjassa yksittäisinä kirjauksina, joiden sisältöihin, potentiaaliin, merkityksiin tai kehittämiseen ei paneuduta. Asia on syytä korjata vastaamaan todellisuutta ja ymmärtää ko. sisältöjen arvo alueen tulevassa kehittämisessä.

Haasteena näyttää yhä edelleen olevan se, että kulttuurin sisällöt mielletään vapaa-ajan palveluiksi, joissa ei osata tunnistaa niiden edellyttämää vahvaa ammatillista osaamista ja sisältöjen integroitumista kansallisiin ohjelmiin. Ainoastaan kulttuurisisältöjen sisällyttäminen läpileikkaavasti muuhun kehittämistoimintaan on ratkaisu niiden painoarvon näkemiselle ja tunnistamiselle sekä ko. kansallisten linjausten noudattamiselle.

Koska taide ja kulttuuri jäävät maakuntastrategian sivuilla marginaaliin eikä sisällölle ole laadittu erillistä ohjelmaa, olisi alueelle perusteltua laatia kulttuuristrategia kuten esimerkiksi Etelä Pohjanmaan liitossa on tehty.

Tilannekuvan osalta huomautamme, että K. H. Renlundin museo on alueellinen kulttuuriperinnön asiantuntijaviranomainen, OKM:n nimittämä alueellinen vastuumuseo (ALVA), joka toimii Keski-Pohjanmaalla osana kansallista kulttuuriperintövastuuta. Maakunnassa toimii lisäksi hieman yli 20 paikallismuseota, joiden toiminnan edistäminen on osa K. H. Renlundin museon roolia.

Asiakirja ei kuitenkaan tunnista kulttuuriperinnön merkitystä ja valtakunnallisia linjauksia, joilla on keskeinen rooli niin alueellisen vastuumuseon tehtävän toteuttamiseen kuin maakunnan tulevaan kehittämiseen sekä aluerakenteen ja maakäytön suunnitteluun. Valtakunnallisia linjauksia ovat mm. Kulttuuriperintöstrategia 2030 ja Merialuesuunnitelma 2030.

Kulttuuriperintöön ja kulttuuriympäristöihin viitataan asiakirjassa ylimalkaisesti paikoin ymmärtämättä mistä on puhe. Visiossa alueen vetovoimaisuus rakentuu mm. niiden varaan, sen sijaan elinympäristön laadun osalta niillä ei ymmärretä olevan roolia, vaikka juuri ne muodostavat hyvän elämän sisältöjä, tuottavat

Maakuntastrategiassa ja -ohjelmassa on käsitelty kulttuuria, taidetta ja luovia aloja läpileikkaavasti tilannekuvassa, visiossa, strategisissa tavoitteissa, aluerakenteessa sekä maakuntaohjelman kehittämisteemoissa ja älykkään erikoistumisen strategiassa. Kulttuuri, taide ja luovat alat ovat mainittuina maakunnan erityispiirteinä, kilpailukyvyyn, osaamisen sekä veto- ja pitovoiman yhteydessä, matkailun ja hyvinvoinnin osatekijänä sekä luovan talouden ja älykkään erikoistumisen osana. Kulttuuri ja taide on huomioitu muiden aluekehittämiseen ja maakunnan kehittämiseen vaikuttavien osatekijöiden ja näkökulmien rinnalla monipuolisesti niin palvelujen, innovaatioiden, osaamisen kehittämisen, liiketoiminnan kuin elinkeinojen näkökulmasta, kuten maakuntastrategian ja -ohjelman luonteeseen ja tarkoitukseen kuuluu.

Maakuntastrategian valmistelussa on käytetty tausta-aineistona saatavilla olevia, niin valtakunnallisia kuin alueellisiakin strategioita, linjauksia ja tietovarantoja ja ne on huomioitu tilannekuvan ja sisällöllisten painopisteiden valmistelussa. Maakuntaohjelmaa toteutetaan osaltaan toimialakohtaisten erillisstrategioiden kautta ja alueellisiin ja kansallisiin ohjelmiin ja linjauksiin tukeutuen. Maakuntastrategian ja -ohjelman tavoitteet ja painopisteet ovat mahdollistavia, ei poissulkevia.

Maakuntastrategiassa ja -ohjelmassa korostetaan kulttuuriympäristöjen ja kulttuuriperinnön merkitystä veto- ja pitovoimaisen sekä kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväen maakunnan ja sen identiteetin rakentamisessa.

Maakuntastrategiassa ja -ohjelmassa on huomioitu sekä luonto- että kulttuurimatkailu ja tavoitteita on kuvattu mm. aluerakenteessa ja maakuntaohjelman kilpailukyvyyn kehittämisteemassa.

Keski-Pohjanmaan liiton toiminta- ja taloussuunnitelman 2022–2024 tavoitteiden mukaisesti tullaan suunnittelukauden aikana laatimaan kulttuuristrategia ja siihen linkittyvä kulttuurin, taiteiden ja luovien alojen toimenpideohjelma. Kulttuuristrategia ja toimenpideohjelma tarkentavat maakuntaohjelmassa esiin nostettua tavoitteita ja toimenpiteitä.

<p>identiteetin rakennusaineita ja merkityksellisiä elämänsisältöjä (lainaus s. 35): "Elinympäristöjen laadun arvostus vahvistuu asukkaiden, yritysten ja julkisen sektorin toiminnoissa ja valinnoissa ...".</p> <p>Keski-Pohjanmaa esitetään hyvinvoivaksi kestäväen kasvun maakunnaksi. Kulttuuriperintö ja kulttuuriympäristöt ovat siinä oleellinen maakunnan asukkaiden identiteetin rakentumisen varanto. Julkinen taide tulee kulttuuriympäristöjen osana ja täydentäjänä nähdä lisäämässä paikkakuntien vetovoimaisuutta ja elinympäristön, erityisesti rakennetun ympäristön laatua ja arvoa.</p> <p>Lisäksi aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö luovat oivallisen lähtökohdan kulttuuriperintömatkailun kehittämiseen, asiakirja ei tunnista aiheutta lainkaan, sen sijaan luontomatkailu huomioidaan.</p> <p>Ammatilliset taide ja kulttuurilaitokset työllistävät korkeasti koulutettuja ammattilaisia, jotka tuottavat korkeatasoista palvelua, jolla on todistetusti vaikutuksia veto- ja pitovoimaan. Toiminnasta voisi singota myös "kipinävoimaa" eli potentiaalia innovoida uusia monialaisia avauksia. Korkeasti koulutetun väestön suhteen keskeistä työpaikkojen ohella ovat mm. kulttuurin ja taiteen korkeatasoiset palvelut. Osaavan työvoiman saatavuus riippuu keskeisesti alueen veto- ja pitovoimaisuudesta.</p>	<p>Täydennetään tilannekuvaa kappaleessa 2.2.5. <i>TKI-toiminta, osaaminen ja sivistys</i> maininnalla K. H. Renlundin museosta sekä 20 paikallismuseosta.</p> <p>Tarkennetaan elinympäristön laatua käsittelevää kohtaa kappaleessa 3.4.2. <i>Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu</i> kulttuuriympäristö-termillä.</p> <p>Muilta osin merkitään lausunto tiedoksi ja todetaan, että se ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>
<p>Kannuksen kaupunki</p> <p>Kaupunginhallitus päättää, että sillä ei ole huomauttamista Keski-Pohjanmaan maakuntasuunnitelmasta 2040 tai maakuntaohjelmasta 2022–2025.</p> <p>Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti hyväksyä kaupunginjohtajan ehdotuksen asiassa. Lisäksi kaupunginhallitus päätti yksimielisesti esittää, että vetytalouden kehittämisen ja tuotannon painoarvoa selvästi lisätään Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelmassa 2022–2025, koska tuulivoiman tuotanto on maakunnassa kasvavaa ja merkittävää.</p>	<p>Maakuntastrategiassa ja -ohjelmassa vetytalous on huomioitu ja nostettu esille visiossa, strategisissa painopisteissä, aluerakenteessa sekä maakuntaohjelman toimenpiteissä eri kehittämisteemojen yhteydessä.</p> <p>Tarkennetaan kappaletta 3.4.2. <i>Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu</i> maininnalla vetytaloudesta.</p> <p>Tarkennetaan kappaletta 4.2.1. <i>Osaamisen kehittämistavoitteet ja toimenpiteet vuosina 2022–2025</i> maininnalla vetytalouden TKI-toiminnan kehittämisestä.</p> <p>Tarkennetaan kappaletta 4.3.1. <i>Kilpailukyvyyn kehittämistavoitteet ja toimenpiteet vuosina 2022–2025</i> maininnalla vetytalouteen liittyvistä innovaatioista ja yritystoiminnasta.</p> <p>Muilta osin merkitään lausunto tiedoksi ja todetaan, että se ei aiheuta muutoksia</p>

	asiakirjoihin.
<p>Kaustisen seutukunta</p> <p>Kaustisen seutukunta (Halsua, Kaustinen, Lestijärvi, Toholampi ja Veteli) toteaa lausunnossaan, että maakuntaohjelman sisällöt ja tavoitteet vastaavat yleisesti ottaen Kaustisen seudun kehittämistavoitteita.</p> <p>Korostamme seudun tilannekuvan, uhkien ja mahdollisuuksien perusteella suoraan ja välillisesti liittyvien yritysten lisäksi laaja-alaisesti seudun toimialoille kohdistuvaa yritys- ja toimialalähtöistä kehittämistoimintaa ja siihen liittyviä erilaisia toimenpiteitä, kuten ohjausta, neuvontaa, konsultointia, liiketoiminta-, kehittämis- ja investointisuunnitelmien laatimista sekä osaamisen kehittämistä. Kehittämisen tueksi tarvitaan erilaisia investointitukia ja TKI-toimenpiteitä. Yritys- ja toimialakohtaisten toimenpiteiden lisäksi on panostettava laaja-alaisesti kehittymisen mahdollistavaan toimintaympäristöön, joka sisältää yrityspuistokokonaisuuksia, toimitiloja ja infrastruktuuria (logistiikka ja tieyhteydet, sähkö-, vesi- ja energiaverkot sekä tietoliikenneyhteydet).</p> <p>Maaseudulla tulee kehittää TKI-toimintaa ottaen huomioon toimialojen rakennemuutokset (turve- ja turkistuotanto) että ns. vihreän siirtymän mahdollisuudet. TKI-toiminnassa on tärkeää se, että toimintaa jalkautetaan seudulle konkreettisella ja näkyvällä tavalla, jotta asiantuntijoiden resurssit ja osaaminen ovat välittömästi seudun yritysten ja muiden toimijoiden hyödynnettävissä. Laaja verkostoituminen on välttämätöntä, mutta sitä pitää tehostaa siten, että TKI-toimijat vastaavat myös maaseudun tarpeisiin ja mahdollisuuksiin entistä vahvemmin. Tässä työssä maaseudun yritykset, kehittäjät, kunnat ja muut toimijat tulee ottaa mukaan sekä suunnitteluun että toteutukseen entistä vahvemmin.</p> <p>Maakuntakeskuksessa toimivat TKI-yksiköt tulee jalkauttaa paremmin maaseudulle ja TKI-yksiköiden, asiantuntijaverkoston ja hubien syntymistä maaseudulle tulee edistää voimakkaasti, jotta esimerkiksi ns. vihreän siirtymän mahdollisuudet voidaan hyödyntää maakunnallisesti.</p> <p>Tietoliikenneyhteyksien saatavuus on kriittinen menestystekijä seudulle ja laajemminkin maaseudulle. Tietoliikenneyhteyksien nopeudet ja kattavuus maaseudulla tulee nostaa</p>	<p>Kaustisen seutukunnan lausunnossa esille nostetut asiat liittyen yritystoiminnan ja yrityspalvelujen, maaseudun TKI-toiminnan sekä toimintaympäristön kehittämiseen on huomioitu maakuntastrategiassa ja maakuntaohjelman eri kehittämisteemoissa. Vahva maaseutu on maakuntaohjelman läpileikkaava tavoite. Tietoliikenneyhteyksien nykyistä tilannetta kuvataan tilannekuvan yhteydessä ja digitalisaatiotavoitteet sekä tietoliikenneyhteyksien kehittäminen nostetaan esille maakuntastrategiassa, aluerakenteessa ja maakuntaohjelmassa. Yhteistyö eri toimijoiden välillä ja uusien innovaatioiden syntyminen ja verkostojen kehittäminen on yhtenä tavoitteena TKI-toiminnan kehittämisessä.</p> <p>Kantatien 86/63 luokituksen nostaminen valtatieksi sisältyy maakuntaohjelman saavutettavuuden kehittämisteeman tavoitteisiin. Kantatie 86/63 on yksi maakunnan kärkihankkeista sekä maakunnan liiton edunvalvontasuunnitelmassa että Keski-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelmassa. Liikennejärjestelmäsuunnitelman päivityksen yhteydessä voidaan tarkastella maakunnan kehityskäytävät kokonaisuutena.</p> <p>Merkitään lausunto tiedoksi ja todetaan, että se ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>

<p>voimakkaammin esille sekä tehokkuus ja kattavuus kaikissa kunnissa.</p> <p>Esitämme maakuntaohjelman kehittämistavoitteeksi kantateiden 63 ja 86 muodostaman kehityskäytävän edistämistä ja muodostamista välillä Oulu-Ylivieska-Toholampi-Kaustinen-Evijärvi-Seinäjoki. Perusteluna on, että ko. kehitysväylä on raskaan liikenteen käytetyin reitti välillä Tampere-Seinäjoki-Oulu sekä lyhin reitti Turku-Oulu-välillä (36 km lyhyempi vrt. VT 8). Reitti on useaa maakuntaa yhdistävä ja niiden kasvavaa elinkeinoelämää palveleva ja mahdollisuuksia luova kehityskäytävä, jonka liikennemäärät ovat voimakkaassa kasvussa. Reitin varrella sijaitsee huomattavaa vientiteollisuutta ja se luo liikenteen, asioinnin ja logistiikan rungon VT8 ja VT4 välisellä alueella muodostuvalla kehittyvällä ja kasvavalla alueella. Teiden varrella sijaitsevat kaupungit ja kunnat ovat muodostaneet yhteisen kehittämissyöstyksen asian edistämiseksi ja ovat tuoneet sen merkitystä esille valtion hallinnossa ja poliittisille päätöksentekijöille. Kunnat ovat esittäneet, että kantateiden 63 ja 86 välillä Kauhava-Liminka luokitus nostetaan valtatieksi ja teiden numerointi yhdenmukaistetaan.</p>	
<p>Keski-Pohjanmaan kamariorkesteri</p> <p>Sekä strategian että maakuntaohjelman osalta olisi varsin toivottavaa, että ammatillisten kulttuuri- ja taidetoimijoiden tuottama palvelu tunnistettaisiin koko suunnitelmaprosessia ja tuotosta läpileikkaavana tekijänä. Luonnoksen tässä vaiheessa on tältä osin vielä täydentämisen ja korjaamisen varaa.</p> <p>Taidelaitoksen näkökulmasta keskeisimmät kohdat ovat erityisesti 2.2. (Maakunnan tilannekuva ja kehitysnäkymät), 3.2. (Keski-Pohjanmaa vuonna 2040; visiot ja arvot), 3.4.7. (Kulttuuri- ja luontoympäristö, kulttuuriperintö ja alueiden virkistyskäyttö), 4.3. (Kilpailukyky) sekä 4.5. (Älykäs erikoistuminen).</p> <p>Taide- ja kulttuuripalvelujen tulisi nähdäksemme olla mainittuina maakunnan erityisvahvuuksissa, veto- ja pitovoiman kasvattajana, hyvinvointia edistävänä elementtinä, kestävän matkailun ja sosiaalisten innovaatioiden osana sekä luovan talouden koulutuksen ja pedagogiikan osaajana.</p> <p>Näkemyksemme mukaan olisi perusteltua joko laatia erillinen kulttuuristrategia ja toimenpideohjelma näiden teemojen</p>	<p>Maakuntastrategiassa ja -ohjelmassa on käsitelty kulttuuria, taidetta ja luovia aloja läpileikkaavasti tilannekuvassa, visiossa, strategisissa tavoitteissa, aluerakenteessa sekä maakuntaohjelman kehittämisteemoissa ja älykkään erikoistumisen strategiassa. Kulttuuri, taide ja luovat alat ovat mainittuina maakunnan erityispiirteinä, kilpailukyvyyn, osaamisen sekä veto- ja pitovoiman yhteydessä, matkailun ja hyvinvoinnin osatekijänä sekä luovan talouden ja älykkään erikoistumisen osana. Kulttuuri ja taide on huomioitu muiden aluekehittämiseen ja maakunnan kehittämiseen vaikuttavien osatekijöiden ja näkökulmien rinnalla monipuolisesti niin palvelujen, innovaatioiden, osaamisen kehittämisen, liiketoiminnan kuin elinkeinojen näkökulmasta, kuten maakuntastrategian ja -ohjelman luonteeseen ja tarkoitukseen kuuluu.</p> <p>Keski-Pohjanmaan liiton toiminta- ja taloussuunnitelman 2022–2024 tavoitteiden mukaisesti tullaan suunnittelukauden aikana laatimaan kulttuuristrategia ja siihen linkittyvä kulttuurin, taiteiden ja luovien alojen</p>

<p>perusteellisempaa käsittelyä varten tai merkittävästi lisätä niiden osuutta nyt esitetystä luonnosversiosta.</p>	<p>toimenpideohjelma. Kulttuuristrategia ja toimenpideohjelma tarkentavat maakuntaohjelmassa esiin nostettua tavoitteita ja toimenpiteitä.</p> <p>Merkitään lausunto tiedoksi ja todetaan, että se ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>
<p>Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä KPEDU</p> <p>Maakuntastrategian visio on ytimekäs ja sopii hyvin maakunnan tulevaisuuden ohjenuoraksi. Erityisesti strategisissa tavoitteissa esiin nostettu hiilinegatiivinen ja uusiutuvaa energiaa tuottava maakunta vuoteen 2035 mennessä on konkreettinen ja riittävän kunnianhimoisen. Maakuntaohjelman kehittämisteemoissa ja läpileikkaavissa tavoitteissa korostuvat teemat ovat KPEDU:n vasta hyväksytyt strategian näkökulmasta tärkeitä asioita. KPEDU osallistuu ja sitoutuu strategian ja ohjelman tavoitteisiin ja toimenpiteisiin.</p>	<p>Merkitään tiedoksi. Lausunto ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>
<p>Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvokuntayhtymä Soite</p> <p>Soite pyytää kiinnittämään huomiota maakuntastrategian sisällössä myös sote-palvelujen ja pelastustoimen merkitykseen osana maakunnan elinvoimaisuutta.</p> <p>Hyvinvointialue järjestää merkittävän osan asukkaiden hyvinvointia turvaavista palveluista. Sote-sektori on merkittävä työllistäjä alueella. Alueen koulutuspalveluilla on toiminnan ylläpitämiselle kriittinen merkitys.</p> <p>Tuleva hyvinvointialue tulisi huomioida maakunnan elinvoimatekijänä. Näin ollen hyvinvointialueen rooli tulisi sisällyttää edes viittauksen tasolla osaksi maakuntastrategiaa.</p>	<p>Maakuntastrategiassa korostuvat hyvinvoinnin, laadukkaan ja sujuvan arjen, turvallisen elinympäristön sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden teemat, jotka kaikki kytkeytyvät toimiviin ja monipuolisiin palveluihin. Nämä pitävät sisällään myös sosiaali- ja terveystalvot sekä pelastustoimen palvelut. Sosiaali- ja terveystalvokuntayhtymän ja niihin liittyvien innovaatioiden kehittäminen mainitaan myös maakuntaohjelmassa.</p> <p>Tuleva hyvinvointialue ja siihen liittyvä alueellinen yhteistyö mainitaan maakuntastrategiassa ja -ohjelmassa johdannossa (kpl 1) sekä kappaleessa 4.3.1. kohdassa <i>veto- ja pitovoima sekä hyvinvointi</i>, joissa kuvataan sote-palvelujen sekä hyvinvoinnin ja terveyden hyväksi tehtäviä kehittämistoimia ja yhteistyötä maakunnan liiton kanssa.</p> <p>Merkitään lausunto tiedoksi ja todetaan, että se ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>
<p>Keski-Pohjanmaan yrittäjät</p> <p>Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelmaluonnoksen osalta toteamme, että yhteiskunnan muutokset kiihtyvät jatkuvasti siksi ohjelman muutokset nähdään tärkeinä, jos ennakoitiin tulevaisuudesta vaatii suuria muutoksia. Lisäksi olisi tärkeää painottaa myös kaupunkikeskusten ulkopuolisten</p>	<p>Maakuntastrategiassa ja -ohjelmassa huomioidaan muutokset ja joustavuus. Maakuntaa kehitetään kokonaisuutena niin kaupunki- kuin maaseutualueet huomioiden. Yrittäjyyskasvatus ja yrittäjien koulutus sisältyvät osaamisen kehittämisteemaan osana koulutusjärjestelmän tarjoamia monipuolisia</p>

maaseutualueiden ja kuntakeskusten kehittämistä ja taata siihen riittävästi resursseja. Koska 1.1.2023 aloittava hyvinvointialueen tulee merkittävästi muuttamaan myös kuntien palvelurakennetta olisi merkittävää, että maakuntaliiton tuki ja osallisuus kuntien palvelurakenteessa erityisesti yrittäjyyden osalta olisi vahva.

Keskeisessä roolissa ovat elinkeinojen ja yritystoiminnan uudistuminen, kasvu ja kansainvälistyminen sekä työllisyyttä ja yritystoimintaa edistävät kokeilut. Yrittäjyyden merkitys koko ohjelmassa vaikuttaa jokaiseen suunnitelmaosioon siksi elinvoimaisuudessa on aina huomioitava vaikutukset yrittäjyyteen. Edelliseen tulee lisätä vahvemmin yrittäjyyskasvatus ja sen sisällöt kuten edellä viitataan.

Edelleen on syytä kiinnittää erityistä huomiota yritysten sijoittumisesta ja heille tarjottavasta palvelurakenteesta tasapuolisesti alueelle, näin turvataan sekä työpaikat että kuntien ja kaupunkien veto- ja pitovoima.

Jatkuvat toimintaympäristöjen, markkinoiden ja työelämän muutosten huomioiminen läpileikkaavasti sekä päätöksenteossa, johtamisessa ja kansainvälistyvissä markkinassa on huomioitava kaikilla tasoilla, lähimarkkinaa unohtamatta. Yritysten kasvuhakuisuutta pitää lisätä toimenpiteillä, jossa yrittäjien johtamista ja jaksamista tuetaan.

Kokkolan kaupunki ja sen eteläpuolella Pohjanmaan maakuntaan kuuluva Pietarsaari muodostavat maakuntarajan ylittävän työssäkäyntialueen. Samoin Kannuksesta Ylivieskan suuntaan, Kalajokilaaksoon sekä Kalajoen suuntaan Pohjois-Pohjanmaalle muodostuu maakuntarajan ylittävä työssäkäynti- ja asiointialue.

Edelleen tulee huolehtia monipuolisen logistiikan olemassaolosta mukaan lukien VR, tiestö, satama sekä lentokenttä ja sen tuomat laadukkaat ja kilpailukykyiset hinnat palveluineen. Yritysten sijaintipäätösten näkökulmasta tarvitaan pitkäjänteistä liikennejärjestelmäsuunnittelua, joka luo vakautta elinkeinoelämälle. Osaava työvoima tulee olemaan mahdollista saavuttaa sekä alueen oppilaitosten että yrittäjien välisellä yhteistyöllä.

Keski-Pohjanmaalla sekä yritysten että julkisten

koulutusmahdollisuuksia ja sisältöjä. Yritysten sijoittuminen ja niille tarjottavat palvelut sekä työhyvinvointi on huomioitu kilpailukyyn kehittämisteemassa sekä aluerakenteen yhteydessä. TKI-toiminnan kasvattaminen sekä siihen ja osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvä eri tahojen yhteistyö on yksi keskeisistä tavoitteista maakuntaohjelmassa. Kehittämisteemoissa huomioidaan läpileikkaavasti yrittäjyys ja yrittäjyyden merkitys. Saavutettavuuden kehittämisteemassa käsitellään laajasti liikenneverkkoja ja -yhteyksiä yrittäjyyden näkökulmasta.

Lisätään kappaleeseen 2.2.4 *Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet* maininta Kalajoesta työssäkäynti- ja asiointisuuntana.

Lisätään kappaleeseen 3.2. *Keski-Pohjanmaan vuonna 2040; visio ja arvot* vetovoimaisuuden yhteyteen maininta monipuolisesta yrittäjyydestä.

Muilta osin merkitään lausunto tiedoksi ja todetaan, että se ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.

<p>toimijoiden tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa tulee merkittävästi lisätä. Yhteistyö yrittäjien ja päättäjien kanssa edistää lisäksi alueella toimivien yritysten menestymismahdollisuuksia, joka tukee koko alueen vetovoimaa.</p> <p>Vetovoimainen Keski-Pohjanmaa tunnetaan laadukkaasta elin- ja kulttuuriympäristöstä, monipuolisesta yrittäjyydestä, työstä ja vapaa-ajasta, rikkaasta kulttuurista ja yhteisöllisyydestä.</p> <p>Tavoitteen saavuttamisen mahdollistavat maakuntaohjelman kolme kehittämisteemaa, joissa kaikissa sisällä sekä ulkoinen että sisäinen yrittäjyys.</p> <p>Kokonaisuudessaan maakuntaohjelma luonnos täyttää monipuolisen ja kattavan suunnitelman alueen ja sen elinvoiman parantamiseksi.</p>	
<p>Kokkolan kaupunki</p> <p>Laaja toimijoiden osallistaminen maakunnan tulevaisuuden tavoitteiden suunnitteluun on onnistunut haastavasta ajasta huolimatta erinomaisesti. Asiakirjassa kiteytyy hyvin yhteinen näkemys maakunnan kehittämisen pitkän aikavälin tavoitteista ja keinoista, joilla tavoitteet pyritään saavuttamaan.</p> <p>Maakunnan tilannekuvan rinnalle olisi toivonut vielä tarkempaa analyysiä merkittävistä lähitulevaisuuden toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista maakunnan toimintaan, kuten esimerkiksi maakuntaohjelmakaudella toteutuvan hyvinvointialueuudistuksen haasteet ja mahdollisuudet.</p> <p>Kokkolan kaupunki pitää asiakirjakokonaisuutta kattavana ja asetettuja tavoitteita ja toimenpiteitä kannatettavina sekä myös valmisteilla olevaa kaupunkistrategiaa tukevina.</p> <p>Huomioiden maakunnan elinkeinorakenne olisi syytä vielä pohtia, onko maakunnan hiilinegatiivisuus 2035-tavoite realistista saavuttaa.</p> <p>Maakuntaohjelmassa on linjattu alueen logistisen saavutettavuuden näkökulmasta alueen tärkeimmät edunvalvontakohteet. Näiden lisäksi Kokkolan kaupunki korostaa alueen ja lähimaakuntien välisen työpaikkapendelöinnin näkökulmasta</p>	<p>Asiakirjassa on jo laajasti ja monipuolisesti kuvattu maakunnan tilannekuvaa aluekehityksen eri elementtien näkökulmasta sekä hahmotettu maakunnan tulevaisuuden skenaarioita. Kuvauksen laajentaminen edelleen hyvinvointialueuudistuksen haasteisiin ja mahdollisuuksiin ei ole tarkoituksenmukaista asiakirjan tavoitteet ja tarkoitus huomioiden. Lähitulevaisuuden toimintaympäristön muutoksia käsitellään myös maakuntaohjelman toimeenpanon ja seurannan yhteydessä mm. osana työryhmien työskentelyä.</p> <p>Maakunnan tavoite hiilinegatiivisuudesta vuoteen 2035 mennessä on asetettu yhteisessä vuoropuhelussa alueen toimijoiden kanssa ja se on todettu kunnianhimoiseksi, mutta konkreettiseksi ja mahdolliseksi saavuttaa. Maakunnassa suunnitteilla ja käynnissä olevien energianmurrokseen ja ilmastonmuutoksen hillintään liittyvien hankkeiden toteuttaminen mahdollistaa käytännössä tavoitteen saavuttamisen.</p> <p>Työpaikkapendelöinti maakunnassa ja lähimaakuntien välillä sekä maantienfrancoimivuuden ja liikenneturvallisuuden varmistaminen sisältyy maakuntaohjelman saavutettavuuden kehittämisteemaan, jossa on mainittu mm. liikenneturvallisuuden ja maantienfrancoiminnan parantaminen sekä sujuvat matkaketjut ja työvoiman liikkuvuus.</p>

<p>maantienfrans toimivuuden ja liikenneturvallisuuden varmistamista.</p> <p>Kokkolan kaupunki näkee, että Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen painopisteissä olisi ollut mahdollista linjata nykymuotoa napakammat älykkään erikoistumisen keihäänkärjet, joihin alueella löytyy niin kansallista kuin kansainvälistäkin innovaatiotoimintaa. Toisaalta maakunnan älykkään erikoistumisen valinnat tukevat hyvin Kokkolan kaupungin ja valtion välistä ekosysteemisopimusta ja sen tavoitteita.</p> <p>Kokkolan kaupunki kannattaa maakuntaohjelman mukaisten työryhmien perustamista ja pitää hyvänä, että asiakirjan tavoitteiden saavuttamiseksi uusina teemaryhminä aloittavat ennakoiti ja tilannekuva sekä tki ja älykäs erikoistuminen työryhmät.</p>	<p>Älykkään erikoistumisen strategia on päivitetty työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä osana maakuntaohjelmien valmistelua. Päivitys liittyy myös uuden alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valmisteluun ja toteuttamiseen. Strategian uudistaminen on mahdollista tulevien päivityskierrosten yhteydessä.</p> <p>Merkitään lausunto tiedoksi ja todetaan, että se ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>
<p>Kruunupyyn kunta</p> <p>Kommunstyrelsen godkänner landskapsstrategin 2040 och landskapsprogrammet 2022–2025 för Mellersta Österbottens förbund men påpekar att Kelibers litiumförekomst delvis också finns på Kronobys område.</p>	<p>Maakuntastrategia perustuu maakuntajakolain mukaiseen maakuntajakoon. Aluerakenteen kuvaus pohjautuu tähän maakuntajakoon, ja se on myös maakuntakaavoituksen pohjana. Asiakirjassa on kuitenkin otettu huomioon soveltuvin osin edunvalvontatyön kautta mukana olevat kunnat Keski-Pohjanmaan liiton perussopimuksen mukaisesti.</p> <p>Kappaletta 3.4.5. <i>Luonnonvarojen käyttö ja viherrakenne</i> täydennetään maininnalla, että kaivostoiminnan vyöhyke sijaitsee osittain Kruunupyyn alueella.</p> <p>Muilta osin lausunto ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>
<p>Luonnonvarakeskus LUKE</p> <p>Aluekehityksen tilannekuvassa on tunnistettu heikkoutena valtakunnallisesti pienet tutkimus- ja kehittämismenot. Ilmastomuutoksen hillintä on keskeisin maakunnallista kehittämistyötä ohjaava tavoite, johon pyritään monilla luonnonvara-alan sektoreilla. Suometsien hiilinielujen ylläpitäminen ja kasvattaminen on nostettu esille avainkysymyksenä. Luken monitieteinen osaaminen on kokonaisuudessaan käytettävissä Keski-Pohjanmaan maakunnan kehittämiseen myös jatkossa. Ilmastoviisas hiilenkierto on asetettu Luken strategiseksi tavoitteeksi. Keski-Pohjanmaalla Luke on panostanut erityisesti</p>	<p>Digitalisaation merkitys ymmärretään maakuntastrategiassa laajasti ja se sisältyy kaikkeen elinkeinotoimintaan, myös alkutuotantoon. Näin se sisältyy myös kappaleessa 3.2. <i>Keski-Pohjanmaa vuonna 2040; visio ja arvot</i> kuvattuihin digitalisaatiotavoitteisiin.</p> <p>Kappaleessa 3.4.4. kuvataan yhteysverkostoja koko maakunnan aluerakenteen osalta ja tähän kuvaukseen sisältyy myös alkutuotannon yhteysverkostot. Digitalisaatio, automatisaatio ja robotisaatio tuodaan esille maakuntaohjelman toimenpiteissä ja se koskettaa niin teollisuutta, yrityksiä kuin alkutuotantoa sekä niiden</p>

<p>suometsätalouteen liittyvien ongelmien ratkomiseen.</p> <p>Luken näkökulmasta myös alempiasteisen tieverkoston merkitys voitaisiin sisällyttää jo tilannekuvaan, vaikka se onkin sisällytetty maakuntaohjelman toimenpiteisiin. Toimiva tieverkosto on tärkeä erityisesti alkutuotannolle. Suurin osa korjausvelasta kohdistuu vähäliikenteisille teille.</p> <p>Maakuntastrategiassa tulevaisuuden tavoitetilan elementit ja strategiset tavoitteet on valittu onnistuneesti. Valitut älykkään erikoistumisen painopistealueet vastaavat Luken tutkimuskärkiä ja tukevat kansainvälistä innovaatioyhteistyötä. Digitalisaation merkitys vahvistuu entisestään myös alkutuotannossa, mikä on syytä mainita, ellei ajatus jo sisälly s. 30 kuvattuihin yritysten digitalisaatitavoitteisiin.</p> <p>Strategiassa alkutuotannon merkitys maakunnalle näkyy hyvin, ja sen tarvitsemat yhteysverkot tulisi mainita luvussa 3.4.4.</p> <p>Lukessa on kehitetty autonomisia maataloustyökoneita, ja ne voivat olla merkittävä keino parantaa maatalouden tuottavuutta ja osaratkaisu maatalouden työvoimapulaan vuonna 2040. Sen vuoksi niiden mahdollisuudet olisi hyvä tunnistaa myös maakuntastrategiassa sopivassa asiayhteydessä. Myös puunkorjuuseen kehitetään autonomisia koneita.</p> <p>Maakuntaohjelmaan on onnistuttu sisällyttämään kaikki luonnonvara-alan keskeiset kehittämisteemat. Ohjelman rakenne on kuitenkin haastava, ja paikoin on vaikea arvioida toimenpiteiden luontevinta sijoittamista eri teemojen ja tavoitteiden alle ilman samojen asioiden toistamista.</p> <p>Myös uusien innovaatioiden kehittäminen ja panostaminen tutkimus- ja kehittämistyöhön olisi syytä sisällyttää maakunnan kilpailukykyä vahvistaviin toimenpiteisiin.</p> <p>Turvetuotanto ja turkistalous on s. 46 mainittu esimerkkeinä maaseutuelinkeinoista, joita rakennemuutos koskettaa. Myös maa- ja metsätaloudessa on käynnissä rakennemuutos, jonka hallinta vaatii toimenpiteitä. Maatilojen koko kasvaa, mikä edellyttää mm. yrittäjien liiketoimintaosaamisen ja tilusrakenteen kehittämistä. Metsänomistajien metsätaloudensaaminen vaatii jatkossakin</p>	<p>hyödyntämiä koneita ja laitteita.</p> <p>Maakuntaohjelma rakentuu kolmen kehittämisteeman ja niitä läpileikkaavien tavoitteiden pohjalle. Kehittämisteemat linkittyvät keskenään, eivätkä ne ole toisiaan poissulkevia. Tarkoituksena on kuvata tavoitteet pääasiassa vain yhden pääteeman alla ja välttää toistoa. Uusien innovaatioiden kehittäminen ja panostaminen tutkimus- ja kehittämistyöhön sisältyy osaamisen kehittämisteemaan, joten sen vuoksi sitä ei ole tarpeen toistaa kilpailukyvyyn kehittämisteemassa.</p> <p>Kappaleessa 4.3.1. on mainittu maaseudun elinkeinot rakennemuutoksen kohteena, mikä sisältää maa- ja metsätalouden. Kappaleessa on myös kuvattu useita maa- ja metsätalouden kehittämistoimenpiteitä sekä huomioitu turpeen uudet käyttömuodot ja uudet tuotteet sekä turkistalouden kehittäminen rakennemuutoksen vaikutukset huomioiden. Metsätalouden osalta on kuvattu, että sitä kehitetään metsäohjelman tavoitteiden mukaisesti. Turvetuotantoon liittyviä kehittämistoimenpiteitä kuvataan maakuntaohjelmaa tarkemmin maakunnan oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmassa.</p> <p>Kappaletta 2.2.4. <i>Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet</i> täydennetään maininnalla alempiasteisen tieverkon merkittävydestä.</p> <p>Muilta osin lausunto merkitään tiedoksi ja todetaan, että se ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>
---	---

<p>kehittämistä, ja uuden metsänomistajasukupolven arvot ja oletettavasti vähäisempi riippuvuus metsätuloista saattavat vaikuttaa puun saatavuuteen. Lisäksi turkistalouden ja turvetuotannon yhteydessä esitetyt toimenpiteet tulisi kuvata täsmällisemmin. Turvetta korvaavien tuotteiden kehittäminen olisi syytä esittää myös tässä yhteydessä.</p>	
<p>Metsähallitus</p> <p>Keski-Pohjanmaan maakuntastrategiassa 2040 ja maakuntaohjelmassa 2022–2025 luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja elinympäristöjen laadun parantaminen näkyy verrattain niukasti. Sen sijaan on keskitytty enemmän sinänsä oleellisiin osa-alueisiin, kuten vihreään ja kestäväan kehitykseen, sekä niihin liittyviin innovaatioihin ja koulutukseen.</p> <p>Maakuntastrategiassa (3.4 Keski-Pohjanmaan aluerakenne vuonna 2040) on mainittu, että vihreä kehitys, ilmastonmuutokseen vastaaminen ja hiilineutraalisuus sekä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen näkyvät poikkileikkaavina aluerakenteen visiossa. Strategian tavoitteissa näkyy selvästi halu ylläpitää ja hyödyntää alueen puhdasta luontoa ja vesiä (mm. matkailun vetovoimatekijänä). Edellä mainittuja tavoitteita tukisi myös toimivan ja kattavan viheryhteysverkoston ja elinvoimaisten luontoalueiden säilyttäminen, myös muiden kuin suojelualueiden tai Natura-alueiden.</p> <p>Strategiassa esitetystä seitsemästä tavoitteesta kahdessa on esillä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Näistä toisessa (3.4.5. Luonnonvarojen käyttö ja viherrakenne) luonnon monimuotoisuus ja virkistysalueverkosto mainitaan lähinnä osana luonnonvarojen kestäväan käytön mahdollistavaa viherrakennetta. Toisessa (3.4.7. Kulttuuri- ja luontoympäristö, kulttuuriperintö ja alueiden virkistyskäyttö) mainitaan mm. monimuotoinen luonto ja puhtaat vedet sekä maisemapalvelut, jotka vahvistavat alueen vetovoimaa, sekä yhtenä kolmesta matkailuelinkeinon kehittämiskohteesta ”metsäpeura”, joka sijoittuu Lestijärvi-Halsua-Perho metsämaille.</p> <p>Yhdessä tavoitteista (3.4.6. Energiahuollon murros) povataan maakunnasta energian tuottajaa muulle Suomelle, keskeisenä lähteenä tuulivoima. Metsähallitus pitää hyvin tärkeänä</p>	<p>Maakuntastrategiassa ja maakuntaohjelmassa on huomioitu luonnon monimuotoisuuteen ja elinympäristöjen laadun parantamiseen liittyviä tavoitteita ja teemoja visiossa, strategisissa tavoitteissa, aluerakenteessa sekä maakuntaohjelman osaamisen, kilpailukyvyyn sekä saavutettavuuden kehittämisteemojen yhteydessä. Elinvoimaisten luontoalueiden säilyttämistä ei ole maakuntastrategiassa rajattu pelkästään suojelualueisiin tai Natura-alueisiin. Bio-, vety- ja kiertotalous sekä niihin liittyvä energiantuotannon murros, TKI-toiminta, osaaminen ja elinkeinotoiminnan kehittäminen on vahva painopistealue maakuntastrategiassa ja maakuntaohjelmassa.</p> <p>Maakuntastrategia ja -ohjelma on strategisen tason asiakirja, jossa esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet tarkennetaan toimialakohtaisissa erillisstrategioissa ja -ohjelmissa sekä toteutetaan käytännössä eri lähteistä rahoitettujen hankkeiden avulla. Maakuntaohjelman vaikutukset ovat siten välillisiä, mikä on huomioitu maakuntaohjelman ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä.</p> <p>Maakuntaohjelman ympäristöselostus perustuu SOVA-lakiin ja siinä esitettyihin arvioinnin painopisteisiin. Selostuksessa on tarkasteltu vaikutuksia maakuntaohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden näkökulmasta, huomioiden myös läpileikkaavat tavoitteet.</p> <p>Maakuntaohjelman mittaristoa ja seurantaa kehitetään osana maakuntaohjelman toimeenpanoa ja se sisältyy maakuntaohjelman teemaryhmien työhön. Mittariston osalta maakuntaohjelmaan on valittu jatkuvasti seurattava perusmittaristo kehittämisteemoittain, ja näiden lisäksi vuosittaisessa aluekehityksen tilanne- ja kehityskuvan laadinnassa ja seurannassa hyödynnetään monipuolisesti ja laajasti saatavilla olevaa tilastotietoa.</p> <p>Merkitään lausunto tiedoksi ja todetaan, että se ei</p>

<p>lähtökohtana, että ohjelmassa asetetaan maakunnan tavoitteeksi olla hiilinegatiivinen vuoteen 2035 mennessä. Sekä maa- että merituulivoiman suunnittelussa on tehostettava yhteissuunnittelua naapurimaakuntien kanssa. Nykyistä kattavampi yhteissuunnittelu on välttämätön sekä alueiden optimoinnin että kokonaisvaikutusten hallinnan vuoksi. Tällöin tuulivoimarakentamisessa tulee huomioon otetuksi luonnonmonimuotoisuus ja luontokato.</p> <p>Maakuntastrategiassa tulisi olla määritettynä myös alueen kehittämiseen liittyvien tavoitteiden kaltaisia kunnianhimoisia tavoitteita luonnon monimuotoisuuden säilymisen ja haittojen ehkäisyn suhteen. Maakuntaohjelman ympäristöselostuksessa (5.9) mainitaan, että maakuntaohjelman haitallisia vaikutuksia ehkäistään pääasiallisesti hankekohtaisten vaikutusten arviointien avulla. Yksittäisissä hankkeissa on kuitenkin liian vaikeaa arvioida vaikutuksia kokonaisuuteen, johon tulisi kiinnittää huomiota jo maakunnan strategiassa. On huomattava, että suuri osa (uhanalaisesta) lajistosta kärsii etenkin ympäristön pirstoutumisesta, toisin sanoen lajien käyttämien suotuisten elinympäristöjen kytkeytyneisyyden vähenemisestä.</p> <p>Maakuntaohjelmassa vastaavasti kehittämisteemoja läpileikkaavat tavoitteet, joista yksi on ilmasto ja ympäristö. Tämä näkyy vahvasti nimenomaan alueiden kehittämisen ja luonnonvarojen hyödyntämisen kannalta. Maakuntaohjelmassa on huomioitu, että ihmisten hyvinvointiinkin vaikuttava luonto- ja kulttuuriympäristöjen vaaliminen edellyttää niiden hoidon ja käytön alueellista suunnittelua ja suojelun, virkistyskäytön ja elinkeinojen kestävästä yhteensovittamista (esim. kohta 4.3). Kappaleessa on myös maininta bio-, vety- ja kiertotalouden edistämisestä.</p> <p>Maakuntaohjelmassa soisi olevan suurempi paino tuulivoiman lisäksi näillä erilaisilla tavoilla tuottaa, kuluttaa, ja säästää energiaa.</p> <p>Vastaavasti kuin luonnon hyvinvointiin viittaavan tavoitteen puute, maakuntaohjelman seurannalle ei ole asetettu mittaria, joka kertoisi luonnon (tai ihmisten) hyvinvoinnin lisäämisestä, ilmastonmuutokseen varautumisen tukemisesta tai luonnon kantokyvyn säilyttämisestä.</p> <p>Maakuntaohjelman ympäristöselostuksessa on huomioitu (3.1.3) edellä mainitusti mm. aapasuot ja jokireitit valuma-alueineen. Ympäristöongelmiksi ja haasteiksi (3.3) on</p>	<p>aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>
---	---

Keski-Pohjanmaalla erityisesti mainittu vesien huono tila, johon vaikuttavat ravinnekuormitus, vesirakentamisen vaikutukset ja happamien sulfaattimaiden tuomat ongelmat. Alueella ongelmana ovat myös osin tulvat. Tavoitteena maakuntaohjelmassa olisikin hyvä olla myös näiden osalta ympäristön parantamiseen tähtäävät toimet, mikä ympäristöselostuksessa onkin mainittu (5.4). Maakuntaohjelmassa hyvinvoiva ja puhdas luonto on mainittu, mutta sen ylläpitämiseksi tai parantamiseksi ei ole osoitettu suoria toimia. Tähän tulisi tähdätä maatalouden ja metsätalouden toimintatapojen kehityksen, kestävän kehityksen mukaisen teollisuuden ja muiden tärkeiden maakuntaohjelmassa mainittujen tapojen lisäksi suoraan ennallistamalla elinympäristöjä.

Ympäristöselostuksen ympäristövaikutusten arvioinnissa nousevat selvästi esiin edellä mainitut luonnon tilan tarkastelun puutteet, minkä vuoksi luonnon tilaan kohdistuvien vaikutusten arviointi on erittäin vaikeaa. Mikäli tutkitaan vaikutusten merkittävyyttä (taulukko Liite 1), ei ole yhtään tavoitetta tai näkyvää arviota tavoitteiden vaikutuksesta luontoon, elinympäristöihin tai monimuotoisuuteen. Kirjauksen mukaan Keski-Pohjanmaa tavoittelee älykkäällä erikoistumisella ja tutkimus- ja innovaatiotoiminnalla painon siirtämistä kestävämpään, luonto- ja ilmastoystävällisempään toimintaan/ maakuntaan, mikä on erinomainen asia, mutta perustana luonnonarvojen säilyminen unohtuu kokonaan. Myöskään luvuissa, joissa taulukon sisältöä avataan, eivät luontoon liittyvät asiat esiinny selkeästi. Kohdassa korostuu yksinomaan esimerkiksi (ympäristöystävällinen) maankäytön kehittäminen ja kaavoittaminen (5.3 Vaikutukset ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen) ja uusiutuvan energiantuotannon, etenkin tuulivoiman, lisääminen (5.4 Vaikutukset ympäristöön ja luonnonvaroihin). Myös näissä kohdin on todettu yleisesti, että haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseen pyritään jokaisen hankkeen yhteydessä. Lisäksi hankkeista on mainittu, että toteutuksessa on tärkeää, ettei niistä aiheudu merkittäviä haitallisia vaikutuksia suojelu- tai Natura-alueille. Viherverkoston säilymisen kannalta on merkittävää ajatella ympäristöä kokonaisuutena, ei erillisinä suojelualueiden saarekkeina. Huomioitava on, ettei merkittäviä haitallisia vaikutuksia aiheudu myöskään muulle ympäristölle tai viher-/ suojelualueverkoston

<p>kokonaisuudelle.</p> <p>Edellä lausutun lisäksi Metsähallitus toteaa, että Keski-Pohjanmaan maakuntastrategia 2040 ja maakuntaohjelma 2022–2025 on kokonaisuutena erittäin kattava ja hyvä. Maakuntaohjelma tuo esille monipuolisesti maakunnan kehittämisen tavoitteet. Maakuntaohjelma mahdollistaa hyvin kestävän kehityksen mukaisen toiminnan edistämisen ja sitä tukevien uusien toimintamallien kehittämisen.</p>	
<p>Metsäkeskus</p> <p>Metsäkeskus katsoo, että Keski-Pohjanmaan maakuntastrategia- ja maakuntaohjelmaluonnokset ovat erittäin hyvin laadittu ja monipuolinen kokonaisuus. Ohjelmien valmisteluprosessi on ollut hyvin johdettu ja toteutustapa osallistava, mikä näkyy työn lopputuloksessa.</p> <p>Erityisesti haluamme kiittää maakuntastrategian ja -ohjelman hyvää yhteensovittamista alueellisen metsäohjelman kanssa. Strategia ja ohjelma tukevat toisiaan ja edistävät kokonaiskestävästä metsiin perustuvien elinkeinojen harjoittamista maakunnassa.</p> <p>Toteamme kuitenkin, että luonnoksen sivulla 46 mainitun DNSH (do no significant harm) periaatteen tulkinnasta metsätalouden harjoittamisessa ei ole vakiintuneita käytäntöjä, joten emme suosittelle periaatteen kirjaamista ohjelmaan tässä vaiheessa.</p> <p>Ilmastonäkökulmasta suometsien ja turvemaiden suuri osuus maakunnassa on huomioitu hyvin. Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan tavoitteet ja toimenpiteet on laadittu hyvin perustuen monipuoliseen yhteistyöhön ja verkottumiseen.</p>	<p>DNSH (do no significant harm) -periaate on Euroopan komission käyttöön ottama Euroopan unionin periaate, jonka mukaan toimenpiteillä ei saa tuottaa merkittävää haittaa ympäristölle tai ilmastolle. DNSH-periaate ohjaa Euroopan unionin elvytysrahaston rahoitusperiaatteita ja myös alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toteuttamista. Sitä ei kuitenkaan huomioida alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa sitovana valintaperusteena. Periaatteen käytännön soveltamisesta rahoituksen ohjaamisessa ei ole kattavasti kokemuksia. Maakuntastrategian ja -ohjelman tavoitteet ja painopisteet ovat mahdollistavia, ei poissulkevia.</p> <p>Muokataan tekstiä kappaleessa 4.3.1. <i>Kilpailukyvyyn kehittämistavoitteet ja toimenpiteet vuosina 2022–2025</i> niin, että huomioidaan luonnon monimuotoisuuteen, ympäristönsuojeluun sekä ilmastonmuutoksen hillintään liittyvät kansalliset ja eurooppalaiset tavoitteet.</p> <p>Muilta osin lausunto merkitään tiedoksi ja todetaan, että se ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>
<p>MTK Keski-Pohjanmaa</p> <p>Kokonaisuudessa ohjelma on hyvä ja ennen kun mennään varsinaisiin yksityiskohtaisiin kommentteihin, niin kiitämme siitä, että olette hyvin ottaneet huomioon maatalouden merkityksen maakunnassa.</p> <p>Esitämme yhä poistettavaksi maininnan "do no significant harm"-periaatteen noudattamisesta. Tietojemme mukaan tähän periaatteeseen liittyy paljon epäselvyyttä kansainvälisessä keskustelussa ja siihen viittaaminen voidaan</p>	<p>DNSH (do no significant harm) -periaate on Euroopan komission käyttöön ottama Euroopan unionin periaate, jonka mukaan toimenpiteillä ei saa tuottaa merkittävää haittaa ympäristölle tai ilmastolle. DNSH-periaate ohjaa Euroopan unionin elvytysrahaston rahoitusperiaatteita ja myös alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toteuttamista. Sitä ei kuitenkaan huomioida alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa sitovana valintaperusteena. Periaatteen käytännön soveltamisesta rahoituksen ohjaamisessa ei ole</p>

<p>ymmärtää eri yhteyksissä väärin.</p> <p>Strategiassa ei puhuta alkutuotannosta tai ruuantuotannosta, kuten kommenttikierroksella ehdotimme.</p> <p>Maatalous ja maatilayritysten tarpeet ja lähiruoka huomioidaan aluerakenteen kehittämisessä hyvin.</p> <p>Sivulla 37 mainittuun viherrakentamiseen tulisi lisätä maanomistajien vapaaehtoisuus tai sopimuksellisuus</p> <p>Kohdassa 3.4.6 energiamurrokseen maaseudun bioenergian (kaasu, puumateriaalit) ja aurinkoenergian (maatilojen aurinkovoimainvestoinnit) tuotanto ei täytä vain pienen sektorin tarvetta vaan tarjoaa maaseudun asukkaille uusiutuvaa energiaa liikkumiseen ja asumiseen. Sivulla 19 alueen biokaasupotentiaali on hyvin huomioitu.</p> <p>Maatalousalan osaamistarve on huomioitu. Sivulla 44 kuvattua TKI ympäristöosassa voisi nostaa esiin luonnonvara-ala ja erityisesti Kannuksen uusi navetta ja sen tuomat mahdollisuudet. Samalla voitaisiin puhua myös hajautetusta toiminnasta. Esim. maatilaympäristöissä uusien menetelmien kokeilu ja pilotoinnit (viljelytekniikat, uudet energiatekniikat ja kuluttajasympioosit).</p> <p>Osassa 4.3.1. Maa- ja metsätalous on hienosti esillä kolmantena pointtina. Sivun 48 lopussa on hyvä kappale alkutuotannoin ja maaseudun yritysten kilpailukyvyistä. Hyvä, että maakunta nähdään ruoantuotannon edelläkävijänä. Sivulla 53 on alempi tieverkko mukana. Tätä pyydettiin kommenttikierroksella ja hyvä, että se on huomioitu. Puurakentamisen mahdollisuus on hyvin huomioitu sivuilla 58 ja 59.</p> <p>Kommentteja ympäristöselonteosta:</p> <p>Sivulla 12 mainitaan, että aapasoita on jäljellä hyvin vähän. Tämä tulisi vahvistaa tilastoilla, muuten tämä jää mielipiteeksi.</p> <p>Sivulla 16 mainittu tuotantotilasto tulisi perustua uudempaan tilastotietoon. Tuoreempaa tilastotietoa on kuitenkin saatavilla.</p> <p>Sivulla 18 luonnon monimuotoisuuden uhkana mainitaan maatalouden tehostuminen (vesien laatu). Tämä on väärin. Tehostuminen pienentäisi ruoantuotantoon tarvittavaa peltopinta-alaa, jolloin maatalousmaata</p>	<p>kattavasti kokemuksia. Maakuntastrategian ja -ohjelman tavoitteet ja painopisteet ovat mahdollistavia, ei poissulkevia.</p> <p>Muokataan tekstiä kappaleessa 4.3.1. <i>Kilpailukyvyyn kehittämistavoitteet ja toimenpiteet vuosina 2022–2025</i> niin, että huomioidaan luonnon monimuotoisuuteen, ympäristönsuojeluun sekä ilmastonmuutoksen hillintään liittyvät kansalliset ja eurooppalaiset tavoitteet.</p> <p>Maakuntastrategian visiossa ja strategisissa tavoitteissa tuodaan esille maa- ja metsätalous, alkutuotanto ja yritykset. Ruoantuotanto sisältyy näihin teemoihin.</p> <p>Viherrakentamisen osalta strategiassa ei ole tarkoitus ottaa kantaa sopimuksellisuuteen liittyviin näkökulmiin. Maakunnan asukkaiden vaikutusmahdollisuudet on strategiassa mainittu.</p> <p>Täydennetään kappaleeseen 3.4.6. <i>Energiahuollon murros</i>, että tuotanto tarjoaa maaseudun asukkaille uusiutuvaa energiaa liikkumiseen ja asumiseen.</p> <p>Maakuntaohjelman osaamisen kehittämisteemassa on TKI-toiminnan ja -ympäristöjen kehittämisen yhteydessä kuvattu luonnonvara-ala ja sen TKI-toiminta ja innovaatioympäristöt yhtenä painopisteenä sekä huomioitu Biolaakso-ekosysteemi ja maatalouden pilotti- ja testausympäristöt.</p> <p>Maakuntaohjelman ympäristöselostuksessa esitetyt tiedot perustuvat olemassa oleviin selvityksiin ja tilastotietoihin. Kaikilta osin ympäristön nykytilaa kuvaavia ajantasaisia tilastotietoja ei ollut saatavilla. Ympäristöselostuksen laatimisessa on kuitenkin hyödynnetty laajasti ja monipuolisesti saatavilla olevaa tietoa.</p> <p>Lisätään ympäristöselostukseen s. 18 maininta, että maa- ja metsätaloudella voidaan vaikuttaa myös parantavasti monimuotoisuuteen.</p> <p>Lisätään ympäristöselostuksen kappaleeseen 5.3. maininta, että maa- ja metsätaloudella voidaan vaikuttaa hiilensidontaan ja siten ilmastotyöhön.</p> <p>Kappaleessa 5.3. s. 30 todetaan, että "...hankkeissa taloudellisten vaikutusten maksimoimisen ohella pitäisi myös <i>mahdolliset kielteiset</i> ekologiset vaikutukset kyetä minimoimaan." Tekstissä ei siis minimoida maa- ja metsätalouden positiivisia vaikutuksia, vaan</p>
--	---

<p>vapautuu monimuotoisuuden kehittämiseen.</p> <p>Luvussa 5.3 ei huomioida merkittävän maa- ja metsätalouden hiilensidontaa ilmastotyössä.</p> <p>Sivulla 30 todetaan, että hakkuut voivat olla uhka luonnon monimuotoisuudelle. Koko ympäristöselonteko sisältää paljon irrallisia mielipiteitä ja esitettäviä oletuksia. Osa näistä ovat mielestämme täysin virheellisiä, kuten tässä mainittu hakkuun vaikutus monimuotoisuuteen. Samalla sivulla on maininta maatalouden ravinnevalumoista. Maa- ja metsätalous tuottaa positiivisia ekologisia vaikutuksia, jotka tämä selostus olisi minimoimassa: "...taloudellisten vaikutusten maksimoimisen ohella pitäisi myös ekologiset vaikutukset kyetä minimoimaan."</p> <p>Maatalouden merkitys hyvin korostettu kohdassa 5.5, mutta taulukossa arvio maa- ja metsätalouden vahvistamisen merkittävydestä ilmastokestävällä tavalla on väärä, kun se on miinus (-).</p> <p>Koska luvussa 5.6 todetaan: "Ilmaston ja ympäristön laadun parantumiseen johtavat hankkeet vaikuttavat ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin positiivisesti puhtaamman luonnon ja kestävä ravinnon kautta." s. 35, niin taulukon arvio "Maa- ja metsätalouden vahvistaminen, jalostusasteen nostaminen ja tuottavuuden parantaminen ilmastokestävällä tavalla" kohdassa on aliarvioitu nollassi, kun se nähdäkseni tulisi olla positiivinen +.</p>	<p>mahdollisia kielteisiä vaikutuksia. Tekstissä huomioidaan myös, että kestävästi suoritettujen hakkuut ja metsien kestävä käyttö edistävät monimuotoisuutta.</p> <p>Kappaleen 5.5. ja 5.6. arviot vaikutuksista perustuvat saatavilla olevan tiedon ja asiantuntijoiden arvion perusteella tehtyyn ympäristövaikutusten arviointiin. Maakuntaohjelman toimenpiteiden vaikutukset ovat pääasiassa välillisiä. Kappaleessa 5.5. arvioidaan vaikutuksia maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön ja kappaleessa 5.6. vaikutuksia ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Näihin vaikuttavien eri tekijöiden kokonaisvaikutusten näkökulmasta vaikutukset on arvioitu esitetyn kaltaisiksi. Ympäristöselostuksessa on kuitenkin kaikilta osin huomioitu, että maakuntaohjelman eri kehittämisteemojen ja niihin sisältyvien toimenpiteiden välillä on runsaasti erilaisia vuorovaikutussuhteita ja erityisesti välilliset ympäristövaikutukset tai niiden volyyymi voivat olla vaikeasti ennustettavissa tai arvioitavissa.</p> <p>Muilta osin lausunto merkitään tiedoksi ja todetaan, että se ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>
<p>MTK Metsälinja ja Mhy Keskipohja</p> <p>Kiitämme maakuntastrategian ja -ohjelman laajaa valmistelua ja osallistavuutta. Ohjelmaa on laadittuhyvässä yhteistyössä ja huolellisesti, ja sidosryhmillä on ollut merkittävä rooli ohjelman laadinnassa.</p> <p>Maakuntaohjelmassa on tuotu hyvin esiin maakunnan vahvuudet ja elinkeinoelämän kriittiset tekijät. Alkutuotannon, niin maa- kuin metsätalouden, rooli hyvinvoinnin lähteenä ja bio- ja kiertotalouden suurena mahdollisuutena on tiedostettu maakuntaohjelmassa. Maa- ja metsätalous ainoina hiiltä sitovina toimialoina on myös ohjelmassa huomioitu.</p> <p>Turvemaiden suuri osuus on yksi Keski-Pohjanmaan maakunnan erityispiirteistä. Tämä asettaa erityistä huomiota maatalouden ja metsätalouden ilmastotoimiin, sekä</p>	<p>Turvemaihin liittyvä TKI-toiminnan kehittäminen ja osaamistarpeet on huomioitu maakuntaohjelman osaamisen kehittämisteemassa sekä kilpailukyvyä kehittämisteemassa.</p> <p>DNSH (do no significant harm) -periaate on Euroopan komission käyttöön ottama Euroopan unionin periaate, jonka mukaan toimenpiteillä ei saa tuottaa merkittävää haittaa ympäristölle tai ilmastolle. DNSH-periaate ohjaa Euroopan unionin elvytysrahaston rahoitusperiaatteita ja myös alue- ja rakennepoliittikan ohjelman toteuttamista. Sitä ei kuitenkaan huomioida alue- ja rakennepoliittikan ohjelmassa sitovana valintaperusteena. Periaatteen käytännön soveltamisesta rahoituksen ohjaamisessa ei ole kattavasti kokemuksia. Maakuntastrategian ja -ohjelman tavoitteet ja painopisteet ovat</p>

<p>energiatuotannon siirtymään pois uusiutumattomien energialähteiden käytöstä. Turvemaat tulee huomioida myös maakunnan koulutustarpeissa. Maakunnalla on mahdollisuudet nousta turvemaiden kestäväen käytön osaamiskeskittymäalueeksi ja tutkimuksen ja koulutuksen edelläkävijäksi.</p> <p>Logistiikan ja toimivien kulkuyhteyksien luominen on maakuntaohjelmassa keskeinen teema. Kiitämme ohjelmassa huomioitua alemman tieverkoston merkitystä. Alemman tieverkoston merkitys alkutuotannolle ja sitä kautta elinkeinoelämän tuotantoketjuille ja maakunnan hyvinvoinnille on kiistaton. Metsätalouden näkökulmasta myös valtatie- ja rautatieyhteydet maakunnan ulkopuolella ovat erityisen tärkeitä.</p> <p>Maakuntaohjelmassa todetaan luonnon monimuotoisuuden ja ilmastotavoitteiden osalta kehittämistyössä sovellettavan Euroopan unionin do no significant harm -periaatetta. MTK pitää kyseistä periaatetta kiistanalaisena ja tulkintaa ongelmallisena. Periaatteen mukaan missään toimissa ei tulisi aiheuttaa haittaa ympäristölle. MTK muistuttaa, että kehittämistyössä ja toimenpiteissä tulisi päähuomio kiinnittää toiminnan kokonaiskestävyyteen. Riskinä on, että yksittäistä toimenpidettä tarkasteltaessa ensin vain ympäristön kannalta, ja vasta tämän jälkeen mm. taloudellisen ja sosiaalisen kestävyden näkökulmasta, kadotetaan kokonaiskuva. Periaate kääntyy tällöin itseään vastaan. Pisimmälle vietyinä metsätalouden rahoitusta kyseenalaistetaan, koska puun kaataminen voi olla periaatteen vastainen. Tällä olisi negatiivinen vaikutus esimerkiksi energiapuun käyttömahdollisuuksiin tai puurakentamisen edistämiseen. Emme kannata kyseisen periaatteen kirjaamista maakuntaohjelmaan.</p> <p>Kannatamme maakuntaohjelman toimenpiteissä alueellisen metsäohjelman mukaista kokonaiskestävä metsätaloutta ja sitä tukevia toimenpiteitä.</p>	<p>mahdollistavia, ei poissulkevia.</p> <p>Muokataan tekstiä kappaleessa 4.3.1. <i>Kilpailukyvyyn kehittämistavoitteet ja toimenpiteet vuosina 2022–2025</i> niin, että huomioidaan luonnon monimuotoisuuteen, ympäristönsuojeluun sekä ilmastomuutoksen hillintään liittyvät kansalliset ja eurooppalaiset tavoitteet.</p> <p>Muilta osin lausunto merkitään tiedoksi ja todetaan, että se ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>
<p>Perhon kunta</p> <p>Aluekehityksen tilannekuva ja kehitysnäkymät ovat kattavat ja realistiset. Visio ja arvot rakentuvat keskipohjalaiselle yhteistyölle sekä ylimaakunnalliselle ja kansainväliselle verkostoitumiselle. Aluerakenteen tavoitteet huomioivat koko maakunnan kehittämisen,</p>	<p>Merkitään tiedoksi. Lausunto ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>

<p>mutta tiedostavat myös tulevaisuuden haasteet. Maakuntaohjelman kehittämisteemat ja läpileikkaavat tavoitteet ovat keskeiset tekijät, joita vahvistamalla maakuntaa kehitetään kohti hyvinvoivaa kestävän kasvun maakuntaa. Toimenpiteet ovat laaja-alaisia ja huomioivat koko maakunnan kehittämisen tasapuolisesti. Maakuntaohjelman toteutumisen seuranta ja mittarit on kuvattu käytännönläheisesti. Ympäristövaikutukset on arvioitu monipuolisesti.</p>	
<p>Pohjanmaan liitto</p> <p>Keski-Pohjanmaan maakuntastrategian visiossa kestävyysnäkökulma on uusi elementti, mikä on ekologisen kestävyyskriisin näkökulmasta erittäin perusteltua. Pohjanmaan liitto toivoo, että maakunnat tekevät jatkossakin tiivistä yhteistyötä. Maakuntaohjelman teemat antavat hyvät mahdollisuudet maakuntien väliselle yhteistyölle.</p>	<p>Merkitään tiedoksi. Lausunto ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>
<p>Pohjois-Pohjanmaan liitto</p> <p>Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää hyvänä, että suunnitelmassa tunnistetaan sote- ja TE-palvelu-uudistusten vaikutukset kuntatalouteen ja kuntien kehittämiseen. Maakunnan tilannekuva on huolella ja perusteellisesti laadittu. Maakuntaohjelma tunnistaa hyvin aluekehityksen peruspilarit.</p> <p>Pohjois-Pohjanmaan liitto näkee hyvänä, että hyvinvointi ja osallisuus on huomioitu ohjelmassa. Maakuntaohjelman kehittämisteemoista tunnistaa pitkäjänteisen kehittämisen tavoitteen. Osaavan työvoiman saatavuus ja kohtaanto-ongelma on yksi ohjelman painopisteistä. Ongelman ratkaisu edellyttää vahvaa yhteistyötä maakuntien ja niiden toimijoiden kesken.</p> <p>Ohjelma tunnistaa laajemminkin kumppanuuden ja verkostoyhteistyön merkityksen tavoitteiden toimeenpanossa. Pohjois-Pohjanmaan liitto toivoo yhä tiivistyvää yhteistyötä Pohjois-Suomen maakuntien kesken myös maakuntaohjelmien toimeenpanoon ja seurantaan liittyen.</p>	<p>Merkitään tiedoksi. Lausunto ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>
<p>Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK</p> <p>Maakuntaohjelma sisältää varsin kiitettävää huomiota osaamisen kehittämiseksi ja työvoiman saatavuuden parantamiseksi. SAK yhtyy näkemykseen, jonka mukaan työhyvinvoinnin parantaminen ja erilaisten</p>	<p>Maakuntaohjelmassa on kilpailukyvyyn ja osaamisen kehittämisteemoissa huomioitu uudelleen koulutus- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksien kehittäminen sekä eri ryhmille suunnatun työllisyyskoulutuksen</p>

<p>urapolkujen kehitysmahdollisuudet luovat luottamusta tulevaisuuteen alueella parantaen veto- ja pitovoimaa.</p> <p>Maakuntaohjelmassa tulee nostaa esille myös lisääntyvä tarve lyhytkestoiselle työvoimakoulutukselle, pätevyyskoulutukselle sekä nuorten oppisopimuskoulutukselle. Kohtaanto-ongelmiin vastataan tehokkaasti niin ikään kiinnittämällä huomiota työpaikkojen laatuun. Maakuntaohjelman tulee tavoitella uusia työpaikkoja, jotka takaavat kokoaikaista ja vakinaista työtä.</p> <p>Maakuntaohjelma kiinnittää osuvasti huomiota työllisyyden vahvistamiseen parantamalla nuorten, pitkäaikaistyöttömien, maahanmuuttajien ja osatyökykyisten työelämävalmiuksia.</p>	<p>hyödyntäminen työllisyyden kehittämisessä. Nämä pitävät sisällään sekä lyhyt- ja pitkäkestoisen koulutuksen että työvoimakoulutuksen tarpeet ja myös nuorille suunnatut toimenpiteet. Erilaiset koulutusmuodot ja mahdollisuudet tutkinnon ja pätevyuden hankkimiseen kaiken ikäisille on sisällytetty osaamisen kehittämisteemaan.</p> <p>Maakuntaohjelman toimenpiteillä tavoitellaan uusien työpaikkojen syntymistä. Tavoitteena on maakunnan elinvoima, kestävä kehitys ja hyvinvointi. Nämä näkökulmat pitävät sisällään myös työpaikkojen laadullisen kehittämisen ja työhyvinvoinnin. Maakuntaohjelma ei ota tarkemmin kantaa työsuhteiden muotoihin.</p> <p>Merkitään lausunto tiedoksi ja todetaan, että se ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>
<p>Vetelin kunta</p> <p>Kunnanhallituksella ei ole huomautettavaa Keski-Pohjanmaan maakuntastrategian 2040 ja maakuntaohjelman 2022–2025 sekä maakuntaohjelmaan liittyvän ympäristöselostuksen luonnoksista.</p>	<p>Merkitään tiedoksi. Lausunto ei aiheuta muutoksia asiakirjoihin.</p>